

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 25.10.2005
KOM(2005) 534 lõplik

KOMISJONI TEATIS

**Üldine seirearuanne Bulgaaria ja Rumeenia valmisoleku kohta Euroopa Liiduga
ühinemiseks**

{SEK(2005) 1352, SEK(2005) 1353, SEK(2005) 1354}

1. SISSEJUHATUS

Ühinemisläbirääkimised Bulgaaria ja Rumeeniaga lõppesid 2004. aasta detsembris ning ühinemisleping kirjutati alla 2005. aasta aprillis eesmärgiga tervitada uusi liikmeid liidus 2007. aasta jaanuaris. Ühinemisleping on praegu ratifitseerimisel.

Bulgaaria ja Rumeenia ühinemisega lõpeb ELi viies laienemisprotsess, mis algas 2004. aasta mais kümne uue, enamuses Kesk-Euroopa riigi ühinemisega. Sellega jõuavad lähiajaloo käigus Euroopast kunstlikult eraldatud riigid Euroopa rüppe tagasi, mis tähendab kõigi laienenud Euroopa liikmesriikide jaoks edasist rahu, demokraatia ja heaolu kasvu.

Komisjon oktoobri 2004. aasta oktoobris avaldatud strateegiadokumentides ja aruannetes mõlema riigi edukaid ettevalmistusi ühinemiseks. Samuti juhtis komisjon tähelepanu mitmetele liikmelisuse nõuete täitmiseks ning selle edule kaasaitamiseks edasist täiustamist vajavatele valdkondadele. Komisjon otsustas omapoolset riikide ettevalmistuste järelevalvet tõhustada.

2004. aasta detsembris kogunenud Euroopa Ülemkogu jõudis järeldusele, et Rumeenia ja Bulgaaria suudavad kavandatud ühinemisel võtta kanda kõik liikmelisusest tulenevad kohustused tingimusel, et nad jätkavad jõupingutusi ja viivad lõpule vajalikud reformid kõigis ühenduse õigustiku valdkondades, pöörates erilist tähelepanu õigus- ja siseküsimustele ning Rumeenia puhul ka konkurentsipoliitikale ja keskkonnaküsimustele. EL jätkab tähelepanelikult ettevalmistuste jälgimist. Ülemkogu märkis, et tänu kaitseklauslitele on võimalik võtta meetmeid mitmete tõsiste probleemide lahendamiseks, mis võivad esile kerkida enne ühinemist või sellele järgneva kolme aasta jooksul eriti eespool nimetatud valdkondades.

Käesoleva aruande esitamisega täidab komisjon 2004. aasta strateegiadokumendis võetud kohustuse ja rahuldab Ülemkogu 2004. aasta detsembris esitatud palve esitada jätkuvalt igal aastal aruanded Bulgaaria ja Rumeenia edenemise kohta ühinemise suunas, vajadusel koos soovitustega. Samuti soovib komisjon eduka ühinemise tagamiseks aidata Bulgaariat ja Rumeeniat edasistes ettevalmistustes. Riikide arenguaruannete põhjal, mille järeldused on lisatud, hinnatakse käesolevas aruandes riikide valmisolekut liikmelisuseks, märgitakse ära vajakajäämised ning soovitatakse meetmeid nende likvideerimiseks. Aruanne peegeldab olukorda seisuga september 2005.

2. ÜLDISED SEIREARUANDED

2.1. Meetod

Komisjon on Bulgaaria ja Rumeenia edenemist ühinemise suunas mitme aasta jooksul pidevalt jälginud. Käesoleva aasta aruannetes hinnatakse Bulgaaria ja Rumeenia valmisolekut ühinemiseks 2007. aastal liikmelisuse poliitiliste ja majanduslike kriteeriumite põhjal ning nõude alusel võtta vastu ja rakendada EL õigustik ehk *acquis communautaire*, nagu sätestatud 1993. aasta Kopenhaageni Ülemkogul.

Liikmelisuse poliitiliste ja majanduslike kriteeriumite puhul keskendutakse aruannetes edule, mida on saavutatud eelmiste aastate aruannete järelustes esile toodud täiustamist nõudvates valdkondades. Näidatakse ära edasisi jõupingutusi vajavad küsimused ning antakse üldine hinnang riikide vastavusele neile kriteeriumitele.

Ühenduse õigustiku vastuvõtmise ja rakendamise puhul on selleaastase järelevalve kontrollraamistik ühinemisleping, mis hõlmab tulevaste liikmesriikide õigusi ja kohustusi ning nende konkreetseid kohustusi seoses nende vastuvõtmisega ning ühenduse õigustiku rakendamisega. Peamine ning ühinemislepingu keskne kohustus on rakendada kõiki ELi eeskirju ja õigusakte esimesest liikmelisuse päevast alates, välja arvatud nendes valdkondades, kus läbirääkimiste käigus on kokku lepitud üleminekukord. Nagu eelmisteski aruannetes, on õigustik läbirääkimiste tarbeks jagatud 29-ks peatükiks. Analüüs põhineb omakorda konkreetsetel õigustiku valdkondadel (kokku umbes 140), mille piires selgitatakse välja võimalikud probleemsed küsimused.

Reeglina võetakse arvesse vaid tegelikult vastu võetud õigusaktid ning tegelikult rakendatud meetmed. Edasist tegelemist vajavatest küsimustest ja ettevalmistuste ajakavast mahajäämisest antakse märku. Iga peatüki lõpus jagatakse selles käsitletud valdkonnad kolme kategooriasse.

Esimese kategooria alla kuuluvad need valdkonnad, milles *kandidaatriik on valmis* või milles ettevalmistused on käimas ning viiakse ühinemisega lõpule, juhul kui säilib ettevalmistuste praegune tempo. *Teine kategooria* hõlmab ülejäänud, *suuremaid jõupingutusi* ja ühinemise ajaks lõpuleviimise huvides kiiremat edenemist nõudvaid valdkondi. *Kolmandasse kategooriasse* kuuluvad *tõsist muret tekitavad* valdkonnad. Need hõlmavad olulisi küsimusi, mille puhul tuleb viivitamatult võtta otsustavaid meetmeid, et ühinemiskuupäevaks oleks ettevalmistused lõpetatud.

Aruanded põhinevad Bulgaaria ja Rumeenia valitsuse, rahvusvaheliste (finants)institutsioonide ja mitmete riiklike ja rahvusvaheliste valitsusväliste organisatsioonide poolt esitatud andmetel. Komisjon võrdles seda teavet oma järeltuste ja arvamustega, mis kujundati komisjoni delegatsioonide andmete, külaskäikude, eksperthinnangute ja vestluste alusel Bulgaaria ja Rumeenia osapooltega.

2.2. Tulemuste kokkuvõte

2.2.1. Poliitilised kriteeriumid

Komisjon otsustas möödunud aastal, et mõlemad riigid vastavad poliitilistele kriteeriumitele. See hinnang kehtib ka praegu.

2004. aastal osutas komisjon mõlema riigi puhul mitmele valdkonnale, mida oleks võimalik parandada. 2005. aasta aruanded näitavad, et edusamme on tehtud mõnedes neist valdkondadest, nagu sõnavabadus mõlemas riigis, võitlus pisikorrupsiooniga Bulgaarias ning kohtusüsteemi reform, vähemuste lõimumine, lastekaitse ja omandi tagastamine Rumeenias.

Siiski vajavad mitmed valdkonnad edasist parandamist. Mõlema riigi puhul on nendeks avaliku halduse reform, kohtusüsteemi toimimine, kõrge tasandi korrupsioonijuhtude

menetlemine, võitlus inimkaubandusega, vahialuste halb kohtlemine, vaimse tervise kaitse ning mustlaste vähemuskogukonna lõimumine.

Tõhusalt toimiv avalik haldus ja kohtusüsteem, samuti korruptsioonivastane võitlus on ühenduse õigustiku tulemusliku rakendamise seisukohalt otsustavad. Mõlemad riigid peavad nendes valdkondades jõuliselt edasi liikuma. Tugevdama peab kõigi tasandite, sealhulgas piirkondliku ja kohaliku tasandi valitsusasutusi, suurendades nende vastutavust, usaldusväärsust, koordineeritust asutuste vahel ja sees, tõhustades personalipoliitikat ja suurendades rahalisi vahendeid. Mõlema riigi kohtusüsteemi ajakohastamisele suunatud reformid peaksid jätkuma, et tagada ühenduse õigustiku tulemuslik rakendamine. See puudutab eriti kohtueelset etappi ning vajadust suurendada kohtusüsteemi vastutavust Bulgaarias. Rumeenias liigub kohtusüsteemi reform üldiselt õiges suunas, kuid selle rakendamine peab jätkuma ranges vastavuses tegevuskavas sätestatud tähtaegadega.

Mõlemas riigis on endiselt probleeme korruptsiooniga, mis mõjutab avaliku teenistuse ja kohtusüsteemi usaldusväärsust ja seeläbi ka ühenduse õigustiku nõuetekohast rakendamist. Seega peab korruptsioonivastane võitlus jääma põhiliseks prioriteediks. Ametiasutused neis riikides ei tohiks jõuda säästa korruptsioonivastaste õigusaktide jõustamisel, kõrge tasandi korruptsioonijuhtude uurimisel ja kohtu alla andmisel ning ennetusmeetmete võtmisel. Samuti pöörab komisjon lähiaastatel erilist tähelepanu ELi rahaliste vahendite kaitsmisele pettus- ja korruptsioonijuhtude eest, mille tulemusel vahendid ei jõua õigustatud abisaajateni.

2.2.2. Majanduslikud kriteeriumid

Komisjon otsustas möödunud aastal, et mõlemad riigid vastavad toimiva turumajanduse kriteeriumile. Liidusisese konkrentsisurve ja turujõududega toimetuleku kriteeriumile vastavuse osas tegi komisjon järelduse, et Bulgaaria puhul saavutatakse see praeguste reformide jätkamise ja Rumeenia puhul struktuurireformide jõulise rakendamise teel. See hinnang kehtib ka praegu.

Mõlema riigi majandusareng on jätkuvalt suhteliselt soodne. Reaalne SKT kasv oli 2004. aastal märgatav – Bulgaarial 5,6% ja Rumeenial 8,3%, ning sama trend jätkus üldiselt ka 2005. aasta esimesel poolel. Inflatsioonimäär jäi Bulgaarias üsna madalaks ning kahanes Rumeenias veelgi. Ka tööhõive on hakanud paranema, mille tulemusel mõlemas riigis töötuse määr veidi kahanes. Finantsvahenduse edasist kasvu hoogustas siselaenumahtude märgatav suurenemine mõlemas riigis. Vaatamata ebaühtlusele valdkondade lõikes jätkusid struktuurireformid mõlemas riigis, tugevdades sellega mõlema majanduse keskpika perioodi konkrentsivõimet.

2004. aastal osutas komisjon mõlema riigi puhul mitmele valdkonnale, mida oleks võimalik parandada. 2005. aasta aruanded näitavad, et mitmetes neist on tehtud märkimisväärsed edusamme, näiteks riigiettevõtete erastamine ja telekommunikatsioonisüsteemi liberaliseerimine Bulgaarias, samuti võtmevaldkondade ümberkorraldamine ja finantsdistipliini parandamine Rumeenias.

Siiski on mitmes valdkonnas ka ilmselgelt vähem edu saavutatud. Bulgaaria jooksevkonto puudujääk on kasvanud veelgi ning tööturureformid on olnud väga piiratud. Rumeenias on kasvu hoogustav poliitika veelgi enam kõigutanud

makromajanduslikku tasakaalu. Erastamine on jätkunud, kuid valitsuse kavas ettenähtust aeglasemalt. Need probleemid vajavad jätkuvalt tähelepanu.

2.2.3. Ettevalmistused õigus- ja haldusvaldkonnas

Möödunud aastal lootis komisjon, et mõlemad riigid täidavad ühenduse õigustikust tulenevad kriteeriumid ning on valmis liituma 2007. aasta jaanuaris, võttes arvesse saavutatud tulemusi, andmeid kohustuste täitmise kohta ning jätkuvat ettevalmistustööd. Käesolevast aruandest selgub, et mõlemad riigid on vahepeal õigustiku vastuvõtmisel ja rakendamisel veelgi edusamme teinud.

Kuid mitmes valdkonnas on areng olnud ebapiisav. Üldiselt on oluline, et õigustikku pärast vastuvõtmist ka täiel määral rakendataks. Mõlemal riigil on vaja tõhustada tegevust ettevalmistuste lõpule viimiseks ning eelkõige arendada välja piisav haldus- ja õigussuutlikkus ühenduse õigustiku jõustamiseks.

Ühenduse õigustiku vastuvõtmise ja rakendamise edenemine

Enamikus õigustiku valdkondades on **mõlema riigi** ettevalmistused ühinemiseks üsna hästi sujunud. Suhteliselt vähe on probleeme jäänud peatükkides, mis käsitlevad kapitali liikumist, äriühinguõigust, transporti, energeetikat, statistikat, majandus- ja rahaliitu, tööstuspoliitikat, väikesi ja keskmise suurusega ettevõtteid, teadus- ja uurimistööd, haridust ja koolitust, välissuhteid, ühist välis- ja julgeolekupoliitikat ning EU eelarvesätteid. **Bulgaarias** järgitakse ka konkurentsieskirju ning kultuuri- ja audiovisuaalpoliitikaalast õigustikku. **Rumeenias** on olukord paljulubav suuremas osas isikute vaba liikumist, telekommunikatsiooni ja tarbijakaitset käsitlevatest valdkondadest. Kui säilitatakse praegune arengutempo, peaksid Bulgaaria ja Rumeenia kõigi loetletud peatükkide osas tõrgeteta lõimuma ELiga.

Suuremaid jõupingutusi vajavad valdkonnad

Nii Bulgaaria kui Rumeenia olid 30. septembriks 2005, kui kavandatud ühinemiseni jäi 15 kuud, oma õigusaktid suures osas ühenduse õigustikuga vastavusse viinud. Siiski on komisjon selles etapis tuvastanud ka valdkondi, mis vajavad suuremaid jõupingutusi.

Mõlemas riigis tuleb pöörata rohkem tähelepanu rahapesu vastasele võitlusele. *Põllumajanduse* valdkonnas peavad Bulgaaria ja Rumeenia kiirendama ettevalmistusi ühise turukorraldusega liitumiseks ning väliskaubandusmehhanismide kehtestamiseks. Mõlemad riigid peaksid rohkem tähtsustama ettevalmistuste lõpuleviimist *kalanduse* valdkonnas. Töö horisontaalsete *keskkonnaalaste* õigusaktidega ei ole kummaski riigis veel lõpetatud ning siin on vaja lisapingutusi. *Sotsiaalpoliitika* valdkonnas peavad mõlemad ühinevad riigid jõulisemalt tegelema selliste valdkondadega nagu tööõigus ja sotsiaalne dialoog, rahvatervis, sotsiaalne kaasatus ja tingimused hooldusasutustes, ning võitlema diskrimineerimisega. Nii Bulgaaria kui Rumeenia peavad rohkem pingutama *struktuurfondide ja ühtekuuluvusfondi* rakendamise ettevalmistamise ning õigeaegse laiendatud detsentraliseeritud rakendussüsteemi akrediteerimise (EDIS) nimel ühinemiseelsete vahendite raames. Õigusraamistiku loomine ei ole veel lõpule viidud ning töö projektidega ja neile piisavate rahastamismehhanismide leidmisega peab jätkuma. *Õigus- ja siseküsimuste* valdkonnas tuleb Bulgaarial ja Rumeenial kiirendada ettevalmistusi ELi viisa- ja narkootikumidevastase poliitika ning liikmesriikidevahelise

õiguslase koostöö kohaldamiseks. Olulisi puudusi on ikka veel *finantskontrolli* valdkonnas, mis võib mõjutada riikide võimalusi rakendada ELi rahastatud programme usaldusväärselt ja tõhusalt.

Bulgaaria peab eriti pingutama sellistes valdkondades nagu avalikud hanked, finantsteenused, koolituse miinimumnõuded ja vastastikuse tunnustamise kord mitmel kutsealal, vabadus pakkuda mittefinantsteenuseid ning tootekirjelduste vastastikuse tunnustamise põhimõtted, vaatamata sellele, et *siseturu õigustikuga* seoses on palju juba ära tehtud. *Terasetööstuse* ümberkorraldamise riiklikust kavast kinnipidamine vajab lisapingutusi ning eelkõige tuleb kinni pidada kohustusest mitte anda terasesektorile pärast 2005. aastat restructureerimisabi. Muude valdkondlike tegevuspõhimõtete osas peab Bulgaaria kiirendama ettevalmistusi *õhu- ja meretranspordi* ning *energia- ja telekommunikatsioonituru* liberaliseerimisega seoses. *Sotsiaalpoliitika* valdkonnas tuleb rohkem jõupingutusi teha diskrimineerimisvastase poliitika osas. *Maksukorralduse* valdkonnas peab Bulgaaria kiirendama nii otsese kui kaudse maksustamise korra ühtlustamist ning lõpetama kiiresti rakendusstruktuuride loomise. Kitsaskohti on Bulgaarial *keskkonnapoliitika* raames veel saaste kompleksse vältimise ja kontrolli, jäätmeäitluse ja tuumaohutuse alaste õigusaktide ning *tarbijakaitset käsitleva õigustiku* kõigi aspektide osas. Bulgaarial tuleb kiirendada ka *varjupaigaõigustiku* rakendamist. *Tollivaldkonnas* tuleb tagada arvutistamine ja ühildatavus ELi tolli IT süsteemidega.

Ka **Rumeenia** on saavutanud häid lähendamistulemusi paljudes *siseturuga* seotud valdkondades, kuid edasisi jõupingutusi tuleb teha tööstustoodetele esitatavate nõuete, ettevõtete asutamisvabaduse ja isikuandmete kaitse osas. Kuigi riigiabi kontrollimisel on areng olnud tuntav, tuleb õigusaktide rahuldavaks jõustamiseks veel tööd teha. Rumeenia peab lisapingutusi tegema *audiovisuaalsektoris* ja *tolliliidulase õigustiku* rakendamisega seoses. *Organiseeritud kuritegevuse vastast võitlust* tuleb Rumeenias tõhustada.

Parandusmeetmed on hetkel võimalikud ning neid tuleks kõigis valdkondades võtta. Samas juhitakse mõlema riigi tähelepanu vajadusele tõsisemate jõupingutuste järele probleemide õigeaegsaks lahendamiseks ühinemise seisukohalt. Kui loodetud jõupingutusi ei tehta, tekib reaalne oht, et ühenduse õigustikku ei jõuta ühinemise ajaks üle võtta ega rakendada. Näiteks on tõenäoline, et Bulgaaria ja Rumeenia ei ole võimalised isikuandmete kaitse korda rakendama, kui ei kiirustata ettevalmistustega. Samuti peab Rumeenia rohelise kaardi mitmepoolse garantiilepinguga ühinemiseks ja selle rakendamiseks enne ühinemist ELiga vähendama kohustusliku liikluskindlustusega katmata sõidukite arvu. Kui selliseid probleeme õigeaegselt ei lahendata, võtab EL nende suhtes punktis 3.2 kirjeldatud parandusmeetmeid.

Tõsist muret tekitavad valdkonnad

Komisjon on liikmelisuse ettevalmistamisel tuvastanud mitmeid puudusi, mis teevad tõsist muret ning mis, juhul kui viivitamata ei võeta otsustavaid meetmeid, ei võimalda asjaomasel riigil ühinemise ajaks 2007. aastal rakendada ühenduse õigustikku või kasutada ELi rahalisi vahendeid.

Mõlemas riigis vohab piraatlus ja võltsimine. Õigusaktide kohaldamise järelvalvet tuleb tõhustada, eriti piirikontrolli ja *intellektuaalomandi õiguste rikkumise* tulemuslikku menetlemist.

Bulgaaria ja Rumeenia peavad suurendama jõupingutusi vajalike institutsioonide ja haldussuutlikkuse loomiseks ühise põllumajanduspoliitika alusel talunikele makstavate otsetoetuste, turgudega seotud kulutuste ja maaelu arendamiseks väljamakstavate vahendite osas. Murettekitav on võimalus, et *makseasutused* ja *integreeritud haldus- ja kontrollisüsteem* ei ole ühinemise ajaks veel toimevõimelised. Kui olukord ei parane, võivad uued liikmesriigid oma talunikud ühise põllumajanduspoliitika alusel väljamakstavatest vahenditest ilma jätta.

Mõlemad riigid peavad kiiremas korras vastu võtma ja rakendama vajalikud veterinaariaküsimusi käsitlevad õigusaktid. Probleemid selles valdkonnas pidurdavad mõlema riigi loomakasvatusektori integreerimist siseturule, sest lahendamata jäetune kahjustaksid need veterinaariasüsteemi ja toiduahela ohutust ELis. Üldise veterinaarkontrollisüsteemi raames ei ole tänaseks edenemine piisav olnud *loomade identifitseerimisel ja registreerimisel ning kolmandatest riikidest pärineva impordi kontrollimisel. Transmissiivseid spongiformseid entsefalopaatiaid* nagu hullulehmatoobi käsitleva ühenduse õigustiku rakendamine on mõlema riigi puhul tõsist muret tekitav. *Loomatauditõrje* on Bulgaarias ja Rumeenia puudulik, sest rasked haigused tunduvad olevat endeemilised. On võimalik, et ülejäänud ELi kaitsmiseks haiguste eest tuleb võtta meetmeid. Kummaski riigis ei võimalda *põllumajanduslike toiduettevõtete* ajakohastamise praegune kiirus kõigil neil ühinemisläbirääkimistel kokku lepitud kohustusi täita. Rahvatervise huvides võetakse nõuetele mittevastavate tootjate suhtes erimeetmeid, näiteks seatakse piiranguid nende toodete valmistamisele ja turustamisele.

Täieliku vastavuse tagamiseks *ELi välispiirile* kehtivate nõuete ja korraga ei ole Bulgaaria ja Rumeenia piiri infrastruktuur piisav ning puudus on ka hea ettevalmistusega töötajatest. ELi sisejulgeoleku haavatavuse vältimiseks tuleb ehk võtta piiravaid erimeetmeid.

Nii Bulgaarias kui Rumeenias on korruptsioon jätkuvalt tõsine probleem. Püüdes praegusel tasemel, on *korruptsioon* ohuks nii siseturule, ELi poliitika nõuetekohasele toimimisele kui ELi rahastatud programmidele. Selleks, et tõestada Bulgaaria ja Rumeenia võimet võidelda tulemuslikult korruptsiooniga ja selle taset pöördumatult vähendada, on vaja tegutseda kiiresti ja jõuliselt. Õigusriigi põhimõtete ühemõtteline rakendamine on iga riigi puhul eeltingimuseks ELi liikmelisuse taotlemisel.

Nii Bulgaarial kui Rumeenial on suuri raskusi *institutsioonilise raamistiku* haldussuutlikkusega ning ELi rahastatud *struktuurifondide* programmide ja *ühitekuuluvusfondi* meetmete rakendamise piisava *finantshalduse ja -kontrolli* tagamisega. Kui vajalikke asutusi ei suudeta tööle panna või nende haldussuutlikkus on nõrk, ei ole Bulgaarial ja Rumeenial võimalik vastu võtta neile eraldatud rahalisi vahendeid.

Bulgaaria puhul jääb murettekitavaks *mootorsõidukite kindlustuse* korra rakendamine, kuna suur hulk sõidukeid on kohustusliku kindlustuseta. Kui Bulgaaria ei ühine rohelise kaardi mitmepoolse garantiilepinguga ega rakenda seda, võib kohustusliku kindlustuse kontrollimine piiril jääda kehtima ka peale ühinemist. Põllumajanduse valdkonnas ei ole Bulgaaria piisavalt edenenud *piimaturuorganisatsiooni* loomisel, mis õigeaegsete parandusmeetmete võtmiseta takistab ELi sekkumist turukorraldusse. Veterinaarkontrolli valdkonnas on Bulgaaria *loomsete jäätmete* töötlemise võime ebapiisav. Bulgaaria ei ole ka üle võtnud *elusloomade ja loomsete toodetega kauplemise* õigustikku ning *loomade*

heaolu eeskirjade rakendamine põllumajandusettevõtetes loomade transportimisel ja tapmisel on puudulik. Lisaks eespool nimetatud probleemidele ei ole Bulgaarial õnnestunud õigus- ja siseküsimuste valdkonnas piirata *organiseeritud kuritegevust*. Ka siin peavad valdavaks saama õigusriigi põhimõtted.

Rumeenia ei ole lõpule viinud ühtlustamist EL *avalike hangete eeskirjadega* ning nende rakendamine on äärmiselt ebakorrektn. Kui olukord ei parane, loob see ebaõiglased tingimused teiste liikmesriikide ettevõtjatele ning mõjutab Rumeenia võimalusi rakendada usaldusväärselt ELi rahastatud programme. Sellise olukorra kestmisel ei pruugi ELi rahaliste vahendite väljamaksmine, eriti struktuurifondidest ja ühtekuuluvusfondist, võimalik olla. Rumeenial on ka oluline mahajäämus maksukorraldussüsteemi *arvutistamisel ja ELi infotehnoloogiasüsteemiga ühildamisel*. Kui kohe ja püsivate tulemustega ei tegutseta, on ELi maksukorraldussüsteemi takistuteta toimimise tagamiseks vaja võtta asjakohaseid parandusmeetmeid. Keskkonna valdkonnas ei ole Rumeenia haldussuutlikkus piisav ei tööstusettevõtetele lubade väljaandmise lõpule viimiseks kooskõlas *saaste kompleksse vältimise ja kontrollimise* ELi eeskirjadega ega eeskirjade järgimise tagamiseks. See tähendaks piiriülest kahjulikku keskkonnamõju ja ebaõiglasi tegutsemistingimusi ettevõtetele. Olukorra kestmisel tuleb võtta parandusmeetmeid.

Ühenduse õigustiku tõlkimine

Bulgaaria ja Rumeenia peavad tagama ka *ühenduse õigustiku* tõlkimise vastavalt bulgaaria ja rumeenia keelde. Peaaegu 90 000-st leheküljest on Bulgaarial juba tõlgitud üle 95%. Umbes 60% sellest tuleb enne ELi institutsioonidele üle andmist riigi ametiasutustel siiski veel läbi vaadata. Rumeenia on tõlkinud peaaegu 60% kogumahust, millest üle 50% vajab toimetamist.

Raskuste tõttu tõlkijate leidmisel ja töö hoidmisel ei ole tõlkimise ja toimetamise jõudlus kummaski riigis veel jõudnud vajaliku 6000 leheküljeni kuus. Bulgaaria ja Rumeenia valitsustel on tungivalt palutud sellele küsimusele vajalikku tähelepanu osutada.

3. JÄRGMISED SAMMUD

3.1. Meetmed, mis Bulgaarial ja Rumeenial tuleb võtta

Mõlema riigi ametivõimud peavad võtma kõik vajalikud meetmed käesolevas aruandes välja toodud puuduste kõrvaldamiseks, et tagada valmisolek ühinemiseks 2007. aastal. Kogu energia ja püüdlused tuleks nüüd suunata selle eesmärgi saavutamisele.

Selleks on kõikidel valitsustasanditel vaja planeerida täpne tegevus, seada prioriteedid, võtta meetmeid ja tagada piisavad rahalised vahendid ja personal. Mõlemad riigid peavad pöörama tähelepanu oma haldus- ja õigussuutlikkuse tugevdamisele, et vajalikke õigusakte nõuetekohaselt rakendada ja jõustada. Jõulisi samme tuleb teha võitluses korruptsiooniga ning kohtusüsteemi ja avaliku halduse reformimisel, et tagada õigusriigi korralik toimimine.

3.2. Seire ja kaitsemeetmed

Arvestades puudujääke, mis on vaja veel kõrvaldada, jätkab komisjon riikide ettevalmistuste intensiivset jälgimist, keskendudes seejuures käesoleva aruande tulemustele. Seire eesmärk on juhendada Bulgaariat ja Rumeeniat liitumissetevalmistuste lõpetamisel ning hoida nõukogu ja parlamenti riikide edusammudega kursis. Seire tulemuste põhjal on samuti võimalik teha otsuseid ennetus- või abimeetmete võtmiseks probleemide korral, mis võivad ELi toimimist ohustada, kui riigid on ebapiisavalt ette valmistunud.

Komisjon jätkab seiret kuni ühinemiseni. Ta kavatseb kasutada täies ulatuses kõiki olemasolevaid vahendeid, nagu hoiatuskirjad, eksperdihinnangud, komisjoni teenistuste järelvalvelähetused ja ühinemislepingutega ette nähtud struktuurid.

Kohe peale käeoleva aruande vastuvõtmist saadab komisjon Bulgaaria ja Rumeenia võimudele põhjendatud **hoiatuskirjad** poliitilisel tasemel, juhtides nende tähelepanu peamistele puudujääkidele ja palub riikidel võtta vajalikud parandusmeetmed.

Seejärel käivitab komisjon rea **eksperdihinnangute** läbiviimise aruandes kõige problemaatilisematena välja toodud valdkondade kohta. Nende liikmesriikide ja komisjoni ekspertide antavate hinnangute eesmärk on aidata mõlemaid riike ning hinnata tegelikke edusamme erinevates asjaomastes valdkondades. Komisjon kavatseb need hinnangud anda enne 2006. aasta kevadet. Märtsis-aprillis 2006 korraldab komisjon seejärel kummagi riigiga **kõrgetasemelisi kohtumisi**, kus keskendutakse veel lahendamata küsimustele.

Kõigi nende järelkohtumiste tulemuste ja selle ajani kogutud teabe alusel koostatakse seirearuanne, mille komisjon tahab aprillis-mais 2006 nõukogule ja parlamendile esitada. Selle aruande alusel ja raames võib komisjon teha soovitusi, et nõukogu lükkaks ühe või mõlema riigi ühinemise edasi 1. jaanuarini 2008, kui selleks on ühinemislepingus kindlaks määratud edasilükkamise tingimused olemas. Vastavalt lepingule võib nõukogu otsustada ühe või mõlema riigi ühinemine ühe aasta võrra edasi lükata, kui on olemas tõsine oht, et emb-kumb nendest riikidest ei ole 1. jaanuariks 2007 ilmselt suuteline täitma liikmelisusega seotud nõudeid mitmes olulises valdkonnas, või kui kindlad nõuded konkurentsipoliitikas ning justiits- ja siseküsimustes ei ole täidetud nagu Rumeenia puhul.¹ Komisjon ootab, et Bulgaaria ja Rumeenia võtaksid enne kõik vajalikud parandusmeetmed, et sellist soovitusi ei oleks vaja teha.

Kui komisjon soovib tõesti ühinemise edasi lükata, peab nõukogu tegema otsuse lükata emma-kumma riigi ühinemine edasi 1. jaanuarini 2008. Kohe peale seda teeks komisjon nõukogule ettepaneku vajalike **muudatuste kohta ühinemislepingus**, eelkõige institutsionaalsete ja eelarvesätete kohta. Eelarvekorrektiivide puhul tuleb järgida ELi 2007. aasta eelarvet käsitlevaid otsuseid.

Olenemata sellest, kas edasilükkamisotsus tehakse või mitte, esitab komisjon 2006. aasta sügisel nõukogule ja parlamendile uued **üldised seirearuanded** Bulgaaria ja Rumeenia liikmelisuseks valmiduse kohta. Juhul kui ühinemine toimub 2007. aastal, otsustatakse

¹ Täpsed üksikasjad edasilükkamisklausli ja kaitseklauslite kohta on kirjas protokollis ja ühinemisakti artiklites 36–39 (ELT L 157, 21.6.2005).

nende aruannete põhjal, kas komisjon peab lepingute täitmise järelevalvajana võtma parandusmeetmeid. Need meetmed hõlmavad kaitsemeetmed, rikkumismenetlusi või finantsjuhtimise meetmeid. Komisjon ei kõhkle neid vajadusel rakendamast.

Kui teatud ühenduse õigustiku osasid ei suudeta peale ühinemist rakendada, siis avaldab see mõju mitte ainult asjaomase riigi kodanikele ja ettevõtetele, vaid ka teistele liikmesriikidele. Sellepärast võib komisjonil teatud juhtudel olla vaja võtta meetmeid, et selliseid negatiivseid piiriüleseid mõjusid ära hoida või heastada. Sellise meetmete võtmine põhineb mitmetel liitumislepingu sätetel. Need sätted hõlmavad **kolme kaitseklauslit**, mis lubavad komisjonil võtta meetmeid kuni kolme aasta jooksul peale ühinemist:¹

- üldine majanduslik kaitseklausel, et toime tulla tõsiste ja püsivate raskustega praeguse või uue liikmesriigi mõnes majandussektoris;
- siseturu kaitseklausel, et ära hoida Bulgaaria või Rumeenia põhjustatud tõsiseid siseturu toimimise häireid või nendega toime tulla. Need on seotud nelja põhivabadusega, aga ka konkurentsi, energeetika, transpordi, keskkonna, telekommunikatsiooni, põllumajanduse ning tarbijakaitse ja tervishoiuga (nt toidu ohutus), kui nende mõju on piiriülene. Kaitsemeetmete tulemusena võidakse uus liikmesriik või tema kodanikud ja ettevõtted jätta teatud valdkondades ajutiselt ilma liikmelisuse eelistest, et kaitsta siseturu terviklikkust ja hoida ära kahju tekitamist teistele;
- justiits- ja siseküsimuste kaitseklausel, et toime tulla tõsiste puudujääkidega tsiviil- ja kriminaalasjades tehtavas koostöös, mis seisneb eelkõige ühenduse õigustiku alusel võetud õiguste ja kohustuste ajutises peatamises.

Lisaks nendele kolmele kaitseklauslile, saab peale ühinemist kohaldada ka ühenduse õigustikus ette nähtud **erikaitseklausleid** (nt ohtlike toiduainete müügi vältimiseks) ja teisi menetlusi (**rikkumismenetlused** ja otsused **konkurentsiküsimustes**), et kõrvaldada Bulgaaria ja Rumeenia puudujääke.

Puudujäägid võivad endaga automaatselt kaasa tuua ka karistused, näiteks kui komisjon ei saa ELi rahasid välja maksta. Komisjon ei maksa eelarve täitjana ELi eelarvest vahendeid välja, kui näiteks uus liikmesriik ei anna ELi vahendite korraliku kasutamise kohta vajalikku tagatist, mida ühise põllumajanduspoliitika või struktuurifondide raames nõutakse.

Kuigi võetud kaitse- ja haldusmeetmed peavad vastama probleemi ulatusele ning olema nii korraldatud, et nad põhjustaksid võimalikult vähe häireid, toovad nad endaga enamikel juhtudel vältimatult kaasa uue liikmesriigi ja tema kodanike ajutise ilmajäämise liikmelisuse täielikest eelistest. Sellepärast on kõikide poolte huvides teha kõik võimalik sellise olukorra vältimiseks ning kõrvaldada kõik puudujäägid tõhusalt ja kiiresti.

3.3. Euroopa Liidu toetusmeetmed

EL annab mõlemale riigile märkimisväärset rahalist abi, et aidata neil ühinemiseks valmistuda. Aastal 2006 on Rumeeniale kavas eraldada ligikaudu 1155 miljonit eurot ja Bulgaariale ligikaudu 545 miljonit eurot.

Komisjon eesmärk on mõlemat riiki nende pingutustes toetada, suunates nimetatud abi olemasolevate puudujääkide kõrvaldamisele. Sõltuvalt probleemist võib abi olla vastastikuse abi, koolitusseminaride, nõustamissmissioonide, mestiprojektide või muude sarnaste vahendite vormis, mida saab kiiresti mobiliseerida ja suunata täpselt kindlatele valdkondadele. Samuti saab mõlema riigi puudujääkide kõrvaldamiseks kasutada ka mitmeid olemasolevaid ELi programme (nt Toll 2007, Fiscalis jt).

Sellised eritoetusmeetmed võivad aidata parandada või kiirendada ühenduse õigustiku ülevõtmist ja rakendamist. Komisjon tegutseb aktiivselt selle ülesande täitmise nimel. Palju sõltub siiski ka mõlema riigi enda suutlikkusest ELi vahendeid vastu võtta ja hästi ära kasutada. Vaja on teha edasisi samme haldus- ja kontrollisuutlikkuse parandamiseks, eelkõige selleks, et üle minna laiendatud detsentraliseeritud rakendussüsteemile (EDIS) aastal 2006.

4. JÄRELDUSED

Eespool nimetatust lähtudes on komisjoni järeldused ja soovitusel järgmised:

- Komisjon kinnitab oma varasemat hinnangut, et Bulgaaria ja Rumeenia täidavad liikmelisuse poliitilisi kriteeriume. Vaatamata sellele on eriti õigusriigi tugevdamiseks vaja teha täiendavaid jõupingutusi – on vaja parandada haldus- ja kohtusüsteemi ning võidelda tõhusalt korruptsiooniga. Majanduslike kriteeriumide osas täidavad Bulgaaria ja Rumeenia nõuet omada toimivat turumajandust. Kui Bulgaaria suudab säilitada oma senist reformide tempot ning Rumeenia rakendab energiliselt oma struktuurireformide programmi, peaks see võimaldama neil toime tulla konkurentsi ja turujõudude survega ELis.
- Nii Bulgaaria kui ka Rumeenia teevad jätkuvalt edusamme ELi õigusaktide vastuvõtmisel ja rakendamisel ning on suutnud harmoniseerida märkimisväärse hulga õigusakte 15 kuud enne kavandatavat liitumist 1. jaanuaril 2007. Siiski on komisjon praegust olukorda arvestades välja toonud ka mitmeid selliseid valdkondi, milles on vaja teha suuremaid jõupingutusi. Mõlema riigi ametivõimud peaksid oma liitumissettevalmistusi jõuliselt edasi viima, et võimaldada oma kodanikel ja ettevõtetel liikmelisusest täit kasu saada. Eriti tuleb neil teha pingutusi haldus- ja õigussüsteemi suutlikkuse tõstmiseks sellisele tasemele, et oleks võimalik ühenduse õigustik rakendada ja jõustada. Komisjon jälgib edusamme intensiivselt edasi kuni ühinemiseni. Erilist tähelepanu tuleks pöörata õigusaktide tegelikule rakendamisele ja jõustamisele.
- Mõlema riigi ettevalmistustes leidub teatud puudujääke, mis annavad põhjust muretsemiseks. Kui meetmeid ei võeta viivitamata, ei suuda Bulgaaria ja Rumeenia tõenäoliselt 1. jaanuariks 2007 oma kohustusi neis konkreetsetes valdkondades täita. Õigeaegne ühinemine sõltub ainult Bulgaariast ja Rumeeniast endast. Praegu on neil veelgi enam kui minevikus vaja teha kindlad ja otsustavad sammud nende probleemide lahendamiseks.
- Peamiste probleemide kohta esitatakse hoiatuskirjad. Kohapeal tehtud eksperdihinnangute ja konkreetsete konsultatsioonide abil tehakse kindlaks, milliseid samme on Bulgaaria ja Rumeenia teinud. Vajaduse korral annab liit kiiresti

eesmärgipärast abi. Nende järelmeetmete tulemuste alusel koostatakse seirearuanne, mille komisjon tahab aprillis-mais 2006 nõukogule ja parlamendile esitada. Samal ajal võib komisjon soovitada nõukogul Bulgaaria või Rumeenia ühinemine edasi lükata 1. jaanuarini 2008, kui on olemas tõsine oht, et emb-kumb nendest riikidest ei ole 1. jaanuariks 2007 ilmselt suuteline täitma liikmelisusega seotud nõudeid mitmes olulises valdkonnas. Komisjon ootab, et Bulgaaria ja Rumeenia võtaksid enne kõik vajalikud parandusmeetmed, et sellist soovitusi ei oleks vaja teha.

5. LISA: BULGAARIA JA RUMEENIA KOHTA TEHTUD ÜLDISE SEIREARUANDE JÄRELDUSED

Bulgaaria

Bulgaaria täidab nagu eelmistel aastatelgi liikmelisuse **poliitilisi kriteeriume**. Üldjoontes täidab Bulgaaria ELi nõudmisi rahuldavalt. Siiski on vaja võtta täiendavaid meetmeid mitmetes tähtsates valdkondades, mida tõsteti esile 2004. aasta aruandes.

Avaliku halduse reformis tuleb Bulgaarial veel lõpule viia õigusraamistiku loomine, millega tagatakse avaliku halduse töö seaduslikkus, aruandekohustus, usaldusväärsus ja prognoositavus. Samuti on detsentraliseerimise kontekstis vaja teha edasisi samme kohalike ja piirkondlike haldusorganite tugevdamiseks. Nüüd on vaja ellu rakendada valitsuse poolt 2004. aasta aprillis vastu võetud halduse moderniseerimise valge raamat.

Justiitsvaldkonnas on võetud vastu mitmeid olulisi õigusakte. Edusammud kohtueelse etapi reformimisel on siiski jäänud piiratuks ning kohtusüsteemis ei ole piisavalt aruandekohustust. Kohtumenetluse kord on ikka veel vaevaline ja aeglane.

Tõhusat võitlust korruptsiooniga takistavad jätkuvalt nõrgad tulemused kõrgetasemeliste korruptsioonijuhtude uurimises ja süüdlaste vastutuselevõtmises. Kuigi püüdlused korruptsiooniga võidelda on andnud mõningaid tulemusi, eelkõige pisikorruptsiooni osas, on korruptsiooniprobleem jätkuvalt murettekitav.

Inimõiguste ja vähemuste kaitse valdkonnas on vaja suurendada jõupingutusi, et tõhusalt võidelda inimkaubandusega ning parandada laste ja puuetega inimeste olukorda mitmetes riiklikes hoolekandeasutustes. Jätkuvalt edusamme on vaja teha deinstitutsionaliseerimise protsessis ja psühhiaatriaasutuste juhtimise parandamisel. Pidevaid jõupingutusi on vaja teha ka mustlasvähemuse tõhusaks integreerimiseks. Raamprogramm mustlaste võrdse integreerimise kohta Bulgaaria ühiskonda tuleks kavakohaselt ellu rakendada.

Majanduslike kriteeriumide seisukohast on Bulgaaria jätkuvalt toimiva turumajandusega riik. Senise reformide tempo jätkumisel peaks Bulgaaria olema võimeline toime tulema liidusisese konkurentsi ja turujõudude survega. Bulgaaria on vaatamata maksebilansi defitsiidi jätkuvale suurenemisele suutnud säilitada makromajandusliku stabiilsuse. Ta on jätkanud ka struktuurireformide programmi rakendamist, kuigi seda ei tehta mitte kõikides valdkondades ühesuguse intensiivsusega.

Edusamme on tehtud enamikes eelmise aasta aruandes probleemsetena välja toodud valdkondades, kuid siiski on mitmed eesmärgid veel saavutamata. Peale kaubandusbilansi ja jooksevkonto puudujäägi vähenemist 2004. aastal, suurenesid need

2005. aasta esimeses pooles uuesti ja märkimisväärselt. On võetud täiendavaid meetmeid pankade laenuandmise ohjeldamiseks, kuid mõistliku eelarvepoliitika ja tagasihoidliku palgatõusu jätkumine kätkeb endas ohtu välismajandusbilansile, mistõttu tuleb olukorda hoolikalt jälgida. Täiendavaid reforme on vaja ärikeskkonna ning eriti haldus- ja kohtusüsteemi toimimise parandamiseks. Algust on tehtud ettevõtete registreerimise korra lihtsustamisega, kuid see tuleb veel lõpule viia. Siiani edukalt kulgenud erastamiskava täitmist tuleks samas tempos jätkata. Ainult väikseid edusamme on tehtud tööturu paindlikumaks muutmisel, mis on nagu haridussüsteemi ulatuslik reformgi olulise tähtsusega tööjõunõudluse- ja pakkumise vaheliste käärade kõrvaldamisel ning Bulgaaria majanduse kohanemisvõime suurendamisel.

Bulgaaria on enamikes poliitikavaldkondades teinud **suuri edusamme õigusaktide vastavusseviimisel ühenduse õigustikuga**. Jõupingutusi tuleks jätkata üldise haldussuutlikkuse tõstmiseks, et vastuvõetud õigusakte nõuetekohaselt rakendada.

Bulgaaria peaks olema suuteline kavandatud liitumiskuupäevaks ühenduse õigustikku järgmistes valdkondades nõuetekohaselt rakendada: horisontaalsed ja menetlusmeetmed ning uue ja vana lähenemise alusel koostatud valdkonna õigusaktid *kaupade vaba liikumise peatükis*; töötajate vaba liikumine, sotsiaalkindlustussüsteemi ja kodanike õiguste koordineerimine *isikute vaba liikumise peatükis*; kapitali liikumised ja maksesüsteemid *kapitali vaba liikumise peatükis*; äriühinguõigus, raamatupidamisarvestus ning Brüsseli konventsiooni ja Rooma konventsiooni asendav määrus *äriühinguõiguse peatükis*; *konkurentsipoliitika*. Põllumajanduse peatükki käsitlevate ühenduse õigusaktide osas oodatakse Bulgaarialt ühenduse õigustiku rakendamist kavandatud ühinemiskuupäevaks järgmistes valdkondades: kvaliteedipoliitika, mahepõllundus, põllumajandusliku raamatupidamise andmevõrk, riigiabi, maaelu areng, zootehnika, loomasööt ja fütosanitaariasektor. Sama kehtib ka *kalanduse peatükki* kuuluvate rahvusvaheliste kalanduskokkulepete ja riigiabi kohta.

Bulgaaria peaks olema suuteline kavandatud ühinemiskuupäevaks rakendada ühenduse õigustikku ka sellistes valdkondades nagu üleeuroopalised võrgud, siseveeteed, maantee- ja raudteetransport *transpordipoliitikas*; käibemaksueeskirjad *maksustamise* valdkonnas; *majandus- ja rahaliidu ning statistika* peatükid; naiste ja meeste võrdne kohtlemine, töötervishoid ja -ohutus, sotsiaalkaitse ja tööhõivepoliitika *sotsiaalpoliitika ja tööhõive* peatükis; tarnekindluse meetmed, energiatõhusus, taastuv- ja tuumaenergia *energeetika* peatükis; tööstusstrateegia *tööstuspoliitika* valdkonnas; *väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted, teadus ja uurimistöö, haridus ja kultuur ning audiovisuaalpoliitika*; territoriaalne korraldus *regionaalpoliitikas*; looduskaitse ja õhukvaliteet *keskkonna* valdkonnas; migratsioon, terrorismivastane võitlus, tollikoostöö ja inimõigusi käsitlevad õigusaktid *justiits- ja siseküsimuste* peatükis; *tolliliidu* õigusaktid, *välissuhted* ja *ühine välis- ja julgeolekupoliitika*; avaliku sektori sisefinantskontroll ja välisaudit *finantskontrolli* peatükis; *finants- ja eelarvesätted*.

Teiseks tuleb Bulgaarial teha liitumissete valmistuste lõpuleviimiseks **suuremaid jõupingutusi** järgmistes valdkondades:

Ühtlustamata valdkonnad ja riigihanked *kaupade vaba liikumise* peatükis; vastastikune erialase kvalifikatsiooni tunnustamine *isikute vaba liikumise* valdkonnas; asutamisõigus, panganduse valdkonnad, investeerimisteenused ja väärtpaberiturud, infoühiskonda käsitlevad eeskirjad ning isikuandmed *teenuste osutamise vabaduse* peatükis; rahapesu

kapitali vaba liikumise valdkonnas; suurem osa ühisest turukorraldusest ja väliskaubanduse mehhanismid *põllumajanduse* valdkonnas, samuti ühismeetmed veterinaaria valdkonnas; laevastike haldamine, inspeksioon ja kontroll, struktuurimeetmed ja turupoliitika *kalanduspoliitikas*.

See hõlmab ka õhu- ja meretransporti *transpordipoliitika* valdkonnas; aktsiisimakse, otseseid makse, halduskoostööd ja vastastikust abi *maksustamise* valdkonnas; tööõigust, sotsiaalset dialoogi, rahvatervist, Euroopa Sotsiaalfondi (v.a institutsionaalse suutlikkuse ja avaliku halduse tõhususe suurendamise rakenduskava, mis annab põhjust muretsemiseks), võitlust diskrimineerimise vastu ja sotsiaalset kaasamist *sotsiaalpoliitika ja tööhõive* peatükis; konkurentsivõimet ja riigisisest energiaturgu *energeetika* valdkonnas; erastamist ja ümberkorraldusmeetmeid *tööstuspoliitika* valdkonnas ning eriti terasetööstuses; *telekommunikatsiooni ja infotehnoloogia* valdkonda; õigusraamistikku, programme kavandamist, jälgimist ja hindamist *regionaalpoliitika* valdkonnas: *keskkonna* peatüki all olevaid horisontaalseid õigusakte, veekvaliteeti, tööstussaastet ja riskijuhtimist, kemikaale ja geneetiliselt muundatud organisme, tuumaohutust, kiirguskaitset ja jäätmemajandust; *tarbijakaitse ja tervishoiu* peatükki; viisapoliitikat, asüüli küsimusi, õigusala koostööd kriminaal- ja tsiviilasjades, võitlust uimastite ja rahapesuga ning andmekaitset *justiits- ja siseküsimuste* valdkonnas; *tolliliidu* eeskirjade rakendamiseks vajalikku haldus- ja toimevõimet; kontrolli struktuurimeetmete kulude üle ning ELi finantshuvide kaitset *finantskontrolli* peatükis.

Kolmandaks tuleb Bulgaarial võtta viivitamata otsustavad meetmed **suurt muret** valmistavate probleemide lahendamiseks, kui ta tahab kavandatud kuupäevaks ühinemiseks valmis olla.

Tösisest muret valmistavad *äriühinguõiguse* valdkonnas intellektuaal- ja tööstusomandiõigused ning *teenuste* peatükis mootorsõidukite kindlustus. Sama kehtib ka makseasutuste, integreeritud haldus- ja kontrollsüsteemi ning piimaturu ühise turukorralduse, transmissiivsete spongiformsete entsefalopaatide (TSE) ja loomsete kõrvalsaaduste (eriti teise jäätmetehase ehitamise ja söödakeelu kehtestamise), veterinaarkontrolli süsteemi (loomade identifitseerimise ja registreerimise, piiril kontrollipunktide sisseseadmise) ja loomahaiguste kontrolli, elusloomade ja loomsete saadustega kauplemise, rahvatervisega seotud veterinaarmedetmete ning loomade heaolu kohta *põllumajanduse* peatükis; institutsionaalsete struktuuride ja finantsjuhtimise ja -kontrolli kohta *regionaalpoliitika* valdkonnas, võttes arvesse ka ülalnimetatud Euroopa Sotsiaalfondist rahastatavat rakenduskava. Kõige lõpuks on vaja kiiresti võtta meetmed *justiits- ja siseküsimuste* valdkonnas, sest ettevalmistusi Schengeni õigustiku kohaldamiseks ja tulevase ELi välispiiri haldamiseks, samuti politseikoostööd ning võitlust organiseeritud kuritegevuse, pettuse ja korruptsiooniga tuleb oluliselt hoogustada, et Bulgaaria oleks kavandatud kuupäevaks ühinemiseks valmis.

Rumeenia

Rumeenia täidab nagu eelmistel aastatelgi liikmelisuse **poliitilisi kriteeriume**. Üldjoontes täidab Rumeenia ELi nõudmisi rahuldavalt. Lisaks sellele on Rumeenia teinud olulisi samme, et lahendada 2004. aasta aruandes poliitiliste kriteeriumide all probleemsetena välja toodud küsimusi, nagu kohtusüsteemi reform ja sõltumatus, suurema meediavabaduse tagamine, uued õigusaktid omandi tagastamise kohta, vähemuste olukorra ja lastekaitse üldine parandamine.

Siiski on vaja teha jätkuvald jõupingutusi avaliku halduse reformimiseks, eelkõige muuta avalikku teenistust professionaalsemaks ja hoolitseda ELi eeskirjade kohaldamiseks ja jõustamiseks vajaliku pädeva personali olemasolu ja rahaliste vahendite eest. Kohtusüsteemi reformidega on algust tehtud, kuid need on vaja veel tõhusalt rakendada kooskõlas vastuvõetud strateegias ja tegevuskavas sätestatud tähtaegadega.

Korruptsioonivastane võitlus peaks olema esmane prioriteet. Jõupingutused tuleb keskendada korruptsioonivastaste õigusaktide jõustamisele ja ennetavatele meetmetele, et võidelda kõrgetasemelise korruptsiooniga ja korruptsiooniga õiguskaitseorganites.

Inimõiguste ja vähemuste kaitse valdkonnas on vaja teha suuremaid jõupingutusi et võidelda vahialuste väärkohtlemisega, suurendada inimkaubanduse vastu võitleva riikliku ameti haldussuutlikkust, jätkata pingutusi füüsilise ja vaimse puudega inimeste olukorra parandamiseks, tõsta teadlikkust laste õigusi käsitlevatest uuest õigusaktidest ja tagada mustlasvähemuse tõhus integratsioon, pidades eelkõige silmas eluaseme leidmist, juurdepääsu sotsiaalteenustele ja tööturule.

Majanduslike kriteeriumide seisukohast on Rumeenia jätkuvalt toimiva turumajandusega riik. Struktuurireformide programmi energiline rakendamine peaks võimaldama Rumeenial liidusisese konkurentsi ja turujõududega toime tulla. Rumeenia on suutnud makromajandusliku stabiilsuse valdavalt säilitada, vaatamata sellele, et poliitika ei ole olnud tasakaalustatud, mis tekitab muret saavutatud stabiilsuse jätkumise pärast. Ta on jätkanud ka struktuurireformide programmi rakendamist, kuigi mitte energiliselt kõikides valdkondades.

Enamikes valdkondades, millega vastavalt eelmise aasta aruandele on vaja veel tööd teha, on saavutatud teatud edusamme, kuigi erineval määral. Kuigi inflatsioonitempo on aeglustunud, on välistasakaal halvenenud ja majanduskasv suureneva eratarbimise ja aeglustuva ekspordikasvu tõttu ebastabiilne. Selles on süüdi maksureformi protsükliline mõju ja kõrvalekalle kavandatud avaliku sektori palgapoliitikast, mis ei ole eelmisel aastal nõutud tasakaalustatud poliitikaga kooskõlas. Põhitähelepanu tuleks suunata tasakaalustatud rahanduspoliitika taastamisele, rakendades selleks täiendavaid meetmeid tulubaasi järk-järguliseks tugevdamiseks ja järgides avalikus sektoris tagasihoidlikku palgapoliitikat keskmise tähtajaga kulustrateegia raames, mille eesmärk on tugevdada majanduse kasvupotentsiaali ja valmistada ELiga ühinemiseks. Hea ärikeskkonna loomiseks ja majanduse ebaefektiivsest ressurside jaotamisest vabastamiseks on vaja jätkata erastamisprogrammi, likvideerida ebarentaablid ettevõtted, tugevdada jätkuvalt finantsdistsipliini ja parandada märkimisväärselt kohtusüsteemi toimimist.

Rumeenia on enamikes poliitikavaldkondades teinud **suuri edusamme õigusaktide vastavusseviimisel ühenduse õigustikuga**. Tuleks jätkata jõupingutusi üldise haldussuutlikkuse tõstmiseks, et vastuvõetud õigusakte nõuetekohaselt rakendada.

Rumeenia peaks olema suuteline kavandatud liitumiskuupäevaks ühenduse õigustikku järgmistes valdkondades nõuetekohaselt rakendada: ühtlustamata valdkonnad ja uue lähenemise alusel koostatud valdkonna õigusaktid *kaupade vaba liikumise* peatükis; vastastikune erialase kvalifikatsiooni tunnustamine, töötajate vaba liikumine ja sotsiaalkindlustussüsteemi koordineerimine *isikute vaba liikumise* peatükis; pangandussektor, investeerimisteenused ja väärtpaberiturg ning määrused infoühiskonna kohta *teenuste osutamise vabaduse* valdkonnas; kapitali liikumine ja maksed, samuti

makesüsteemid *kapitali vaba liikumise* peatükis; äriühinguõigus, raamatupidamisarvestus ning Brüsseli konventsiooni ja Rooma konventsiooni asendav määrus *äriühinguõiguse* peatükis; trustidevastased seadused *konkurentsipoliitika* peatükis; teatavad küsimused *põllumajanduse* valdkonnas; rahvusvahelised kalanduskokkulepped ja riigiabi *kalanduse* peatükis; *transpordisektor*; käibemaksu, aktsiisimakse ja otseseid makse käsitlevate õigusaktide ühtlustamine *maksustamise* valdkonnas; *majandus- ja rahaliit*; *statistika*; naiste ja meeste võrdne kohtlemine, töötervishoid ja -ohutus, tööhõivepoliitika, sotsiaalkaitse ja võitlus diskrimineerimise vastu *sotsiaalpoliitika ja tööhõive* peatükis; *energeetika*; tööstusstrateegia *tööstuspoliitika* valdkonnas; väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted; *teadus- ja uurimistöö*; *haridus ja koolitus*; *telekommunikatsioon ja infotehnoloogia*; kultuur *kultuuri- ja audiovisuaalpoliitikas*; territoriaalne korraldus ja programmitöö *regionaalpoliitika ja struktuurivahendite koordineerimise* valdkonnas; õhu kvaliteeti, looduskaitset, kemikaale ja geneetiliselt muundatud organisme, müra, tuumaohtust ja kiirguskaitset käsitlevad valdkonnad *keskkonna* peatükis; *tarbijakaitse ja tervishoid*; migratsiooni -ja asüüliküsimused ja terrorismivastane võitlus, tollikoostöö ja inimõigusi käsitlevad õigusaktid *justiits- ja siseküsimuste* peatükis; *tolliliitu* käsitlevad õigusaktid; *välissuhted*; *ühine välis- ja julgeolekupoliitika* ning *finants- ja eelarvesätted*.

Teiseks tuleb Rumeenial teha ühinemisseteavalmistuste lõpuleviimiseks **suuremaid jõupingutusi** järgmistes valdkondades:

Horisontaalsed ja menetlusmeetmed ning uue ja vana lähenemise alusel koostatud valdkonna õigusaktid *kaupade vaba liikumise* peatükis; kodanike õigused *isikute vaba liikumise* peatükis; asutamisõigus ja vabadus osutada teenuseid, mis ei ole finantsteenused ning (mootorsõidukite) kindlustus ja isikuandmete kaitse *teenuste osutamise vabaduse* valdkonnas; rahapesu vastu võitlemine *kapitali vaba liikumise* peatükis; *konkurentsipoliitikas* eelkõige riigiabi käsitlevate eeskirjade jõustamine. *Põllumajanduse* puhul on nendeks valdkondadeks kvaliteedipoliitika, väliskaubanduse mehhanismid ja ühine turukorraldus; loomade heaolu, elusloomade ja loomsete saadustega kauplemine, zootehnika ja loomasõöt; *kalanduspoliitikas* kalavarude ja laevastike haldamine, inspeksioon ja kontroll, struktuurimeetmed ja turupoliitika.

Ülejäänud valdkonnad hõlmavad tööõigust, sotsiaalset dialoogi, rahvatervist, Euroopa Sotsiaalfondi (tõsist muret tekitavad õigustiku rakendamiseks vajalikud institutsionaalsed struktuurid – vaata *regionaalpoliitika ja struktuurivahendite koordineerimine*) ja sotsiaalset kaasamist *sotsiaalpoliitikas ja tööhõives*; erastamist ja ümberkorraldust *tööstuspoliitikas*; audiovisuaalsektorit käsitlevate õigusaktide harmoneerimise lõpuleviimist *kultuuri ja audiovisuaalpoliitika* valdkonnas; õigusliku raamistikku ja seiret ning hindamist *regionaalpoliitika ja struktuurivahendite koordineerimise* valdkonnas; horisontaalseid õigusakte, jäätmemajandust ja veekvaliteeti *keskkonna* valdkonnas; viisapoliitikat, andmekaitset, politseikoostööd ja võitlust organiseeritud kuritegevusega, õiguslast koostööd tsiviil- ning kriminaalasjades, võitlust uimastite ja rahapesuga *justiits- ja siseküsimuste* valdkonnas; *tolliliidu* eeskirjade rakendamiseks vajalikku haldus- ja toimevõimet ja *finantskontrolli*.

Kolmandaks tuleb Rumeenial võtta viivitamata otsustavad meetmed **suurt muret valmistavate** probleemide lahendamiseks, kui ta tahab kavandatud kuupäevaks ühinemiseks valmis olla.

Tõsist muret valmistavad nii riigihanked *kaupade vaba liikumise* peatükis kui ka intellektuaal- ja tööstusomandiõigused *äriühingu* peatükis. Mitmed probleemid on veel lahendamata *põllumajanduse* valdkonnas, pidades silmas eelkõige Rumeenia ettevalmistusi makseasutuste loomiseks ja integreeritud haldus- ja kontrollsüsteemi rakendamist. Sama kehtib ka transmissiivse spongiformse entsefalopaatia (TSE) ja loomsete kõrvalsaaduste (eriti loomakorjaste kogumise süsteemi, jäätmetehaste puudumise ja söödakeelu kehtestamise), kuid samuti siseturu veterinaarkontrolli süsteemi (loomade identifitseerimise ja registreerimise, piiril kontrollipunktide sisseseadmise) loomahaiguste tõrjemeetmete ja rahvatervisega seotud veterinaarmedetmete kohta *veterinaaria* valdkonnas. Teisteks suurt muret tekitavateks probleemideks on haldussuutlikkus *maksustamise* valdkonnas, eelkõige aeglane edasimineku infotehnoloogiasüsteemide koostalitlusvõime tagamisel; *regionaalpoliitika ja struktuurivahendite koordineerimise* valdkond, mille institutsionaalseid struktuure ja finantsjuhtimis- ja kontrollimehhanisme on hädasti vaja tugevdada, samuti tööstusaste ja üldine haldussuutlikkus *keskkonna* valdkonnas. Kõige lõpuks on vaja kiiresti võtta meetmed *justiits- ja siseküsimuste* valdkonnas, sest ettevalmistusi Schengeni õigustiku kohaldamiseks ja tulevase ELi välispiiri haldamiseks ning samuti võitlust pettuse ja korruptsiooniga tuleb oluliselt hoogustada, et Rumeenia oleks kavandatud kuupäevaks ühinemiseks valmis.